

Vodja francoske socialistične stranke sestavi novo vlado

V novi vladi bodo komunisti in reprezentantje konservativnih strank. Politična zveza med komunisti, socialisti in socialnimi radikalci zrahljana. Stavkovni val, ki je povzročil vladno krizo, se še vedno razširja. Padanje vrednosti franka vznemirja avtoritete.

PARIZ, 16. jan.—Ko so se poskusili Georges Bonnet, bivšega finančnega ministra, da se stavi novo vlado, izjavili, je predsednik francoske vlade Albert Lebrun poveril formiranju vlade Leonu Blumu, voditelju francoskih socialistov, ki je načeloval vladno ljudsko fronto, katere je prišla na krmilo v juniju l. 1936. V kabinetu, ki ga bo formiral Blum, bodo reprezentirani komunisti kakor tudi konservativne stranke. Komunisti in voditelji unije so izjavili, da bodo podpirali Bluma.

Pariz, 15. jan.—Politična zveza med socialisti, komunisti in socialnimi radikalci, znana pod imenom ljudska fronta, ki je vladala Franciji od l. 1936, je zrahljana. Politična borba zgodovinske važnosti, ki bo odločila, kakšna kombinacija interesov prevzame vladno krmilo, se nadaljuje.

Komunisti zahtevajo tako vlado, ki bo aktualno reprezentirala ljudsko fronto. Objavili so že svarilo, da ne bodo podpirali nobene kombinacije, ki ne bi upoštevala izida volitev pred dvema letoma. Namignili so celo, da Franciji preti civilna vojna. V Chautempsovi vladi komunisti niso bili reprezentirani, toda v parlamentu so jo podpirali.

Zmerne desničarske stranke pozivajo socialne radikale, naj pretrgajo svezu s komunisti in socialisti in formirajo vlado, ki naj osvoji program zmerne finančne in ekonomske politike.

Lebrun upa, da bo prišlo do kompromisa med socialnimi radikali in socialisti. Ti naj bi tvorili novo vlado, ki naj bi potegnila Francijo iz finančne in ekonomske krize. Lebrun je prej pozval Edouarda Daladierja, obrambnega ministra v prejšnji vladi, in Chautempe, naj sestavi tako vlado, a sta oba odklonila.

Pariz, 15. jan.—Vlada premijerja Camilla Chautempe je padla po dnevu razburjivih dogodkov, ko je stavkovni val zavzel velik obseg in so izbruhnili delavski nemiri. 1500 stavkajočih voznikov tovornih avtov je uprizorilo demonstracije v glavnem delu mesta. Prepevali so Internacionalno in druge delavske pesmi. Proti njim je bila poslana policija in jih razpršila.

Petsto delavcev je oklicalo sedeo stavko v tovarni avile v pariškem predmestju. To in druge stavke je hotel premier potlačiti z oboroženo silo, toda naletel je na odpor pri socialistih in komunistih. "Kaj bi vi storili, ako bi 30.000 stavkarjev okupiralo Renaultove avto tovarne?" je vprašal komunistični vodja premijerja. Chautempe je odgovoril, da bi jih pognal iz tovarn. "Čeprav bi moral poslati proti njim dva vojaška kora." (Ko je bil Leon Blum, vodja socialistov, predsednik vlade, so avtni delavci okupirali tovarne te kompanije.)

Pariz za odgoditev seje Lige narodov

Anglija priporoča reformiranje Lige

Zeneva, 15. jan.—Francoske avtoritete so vznemirile zenevske kroge z apelom, naj se seja sveta Lige narodov, ki se ima vršiti 17. januarja, odloži. Zenevski krogi vidijo v tem apelu namig, da Francija namerava revidirati svoje stališče napram Ligi narodov, ker je zabredla v finančno in ekonomsko krizo. Drugi vzrok je padec Chautempsove vlade. Uradniki Lige narodov so vzeli apel na znanje in izjavili, da bodo vprašali reprezentante drugih držav, ki so članje Lige, ali so za odgoditev seje sveta Lige narodov.

London, 15. jan.—Vprašanje reformiranja ustroja Lige narodov je spet prišlo na površje zdaj, ko sta se Avstrija in Ogrska približali osi Rim-Berlin. Angleški zunanji urad smatra to vprašanje za važno zadevo. To je vzrok, da je zunanji minister Anthony Eden nenadoma prekinil svoje počitnice in odpotoval v London, da se posvetuje s premierjem Chamberlainom in drugimi člani kabineta. Ti so se na svoji zadnji seji izrekli za reformiranje ustroja Lige narodov.

Jugoslovanski premier v Nemčiji

Nacijski uradniki so ga sprejeli z velikimi častmi

Annaberg, Nemčija, 15. jan.—Milan Stojadinović, jugoslovanski ministriški predsednik, prvi jugoslovanski državnik, ki je prišel uradno v Nemčijo po končanju svetovne vojne, je bil sprejet z velikimi častmi, ko je tu stopil na nemško ozemlje. Pozdravili so ga Buelow Schwanov, Hitlerjev osebni reprezentant, in drugi visoki nacijski uradniki. Ti bodo spremljali Stojadinovića na poti v Berlin.

Stojadinovićev obisk Nemčije je gesta uljudnosti. Nemški zunanji minister Konstantin von Neurath in dr. Hjalmar Schacht sta obiskala Jugoslavijskega zunanji ministra. Dr. Schacht je bil takrat ekonomski minister. Uradna trditve je, da Stojadinović ne bo sklenil nobenega pakta z Nemčijo v času tega obiska, konferiral pa bo s Hitlerjem in drugimi visokimi uradniki in voditelji nacijske stranke.

govorni za padec vrednosti franka. Kmalu na to so socialistični ministri izstopili iz vlade in temu je sledila resignacija kabineta.

Vse delavske stavke so posledica finančnih potežkoč, v katere je zabredla Francija. Cene življenjskim potrebščinam so stalno naraščale in delavci so šli v boj za višje plače. Nekatere stavke je vlada poravnala, a komake je to zgodilo, so izbruhnile druge.

Domače vesti

Dva Slovenca ubita pri eksploziji

Pittsburgh, Pa.—Med deseti-mi žrtvami eksplozije plinov v premogovniku v Harwicku zadnjo sredo sta tudi dva Slovenca: Joseph Koprivnikar, star 41 let in Joseph Prelesnik, star 44 let. Čakamo na druge podrobnosti.

Se ana smrtna nesreča v jami v Penni

Lloydell, Pa.—Pri delu v premogovniku se je zadnji teden smrtno ponesrečil rojak Leopold Matičič, star 40 let in rojen v Dunlu, Pa. Zapuška žena in štiri otroke, v Clevelandu pa sestro Frances Lukanc.

Na obisk v stari kraj

Chicago.—Valentin Kobal, ki ima v Clarendon Hillsu gostilno in prijazen vrt za veselice v poletnem času, je v nedeljo odpotoval v New York, odkoder ga ponese parnik v Evropo. Obiskal bo svoj rojstni kraj na Goriskem in svoja očeta, ki še živi tamkaj. V Ameriko se vrne enkrat čez dva ali tri mesece.

Nov grob na zapadu

Diamondville, Wyo.—Po 16-mesečni bolezni je tukaj umrla Francés Rolih, rojena v Palčju pri St. Petru na Notranjskem. Bila je članica društva 253 SN-PJ in tu zapuška moža, hčerko in dva brata, v starem kraju pa mater, brata in sestro.

Milwaukee novice

Milwaukee.—Berta Kajtna iz W. Allisa si je zadnje dni zlomila desno nogo, ko je padla na hodniku, pokritem z ledom. Nahaja se v okrajni bolnišnici. Zadnji teden je 11 Jugoslovancev prejel državljanske pravice.—Poroke: D. Sasse in Ann Kolenc ter Martin Ferkovič in Rosalie Silivinski.

Clevelandске vesti

Cleveland.—V direktorij Cankarjeve ustanove za leto 1938 so bili na drugem rednem obnem zboru izvoljeni sledeči: Louis Kaferle, Milan Medvešek, Louis Zorko, Jos. Franciškin, Jos. Jauh, mrs. Candon, Feliks Strumbel, Jos. Kess, Albert Faturo, Jos. Hrvatin, Vincent Salmič, John Zajc, John Krebel, Vatro Gril, Anton Skapin, John Prudič, mrs. Dagarin in John Jankovič.—Pred nekaj dnevi je umrla pionirka Ana Fortuna, roj. Zupančič, stara 68 let, vdova, doma iz Malih Dol pri Gomleži. V Ameriki je bila 30

Nemški poslanik pri japonskem ministru

Razgovori o končanju japonsko-kitajskega konflikta

Tokio, 15. jan.—Dr. Herbert von Dirksen, nemški poslanik v Tokiju, preko katerega so japonske avtoritete nedavno predložile pogoje glede sklenitve miru kitajski vladi, se je včeraj oglašil v uradu Kokija Hirota, japonskega ministra za zunanje zadeve.

O čem sta govorila, ni znano, čeprav je prišlo poročilo iz poučenih krogov, da je nemški poslanik urgiral japonskega ministra, naj se prične pogajati s Kitajsko glede premirja. Prejšnje mirovne pogoje, katere je Japonaka predložila Kitajski preko nemške diplomacije, je general Kaišek, vrhovni poveljnik kitajske armade, odklonil.

Istočasno je japonski premier Fumimaro Konoe imel razgovor z mikadom. Konoe je na tem sestanku apeliral na mikada, naj sankcionira uradno izjavo glede rezultata konferenčnega člena vladnega sveta, ki se je vršila zadnji četrtlet in kateri je predsedoval cesar Hirohito.

Vodja nacijske organizacije zahteva odškodnino

Milwaukee, Wis., 15. jan.—George Vroboese, vodja Volkabunda, organizacije ameriških nacijske, je vložil tožbo proti uradnikom unije CIO, v kateri zahteva odškodnino \$15.000. Vroboese pravi, da je bil uposlen kot inženir v tovarni Nordberg Mfg. Co. pet let, toda kompanija ga je odločila na pritisk unije CIO. Ta je zapretila s stavko, če ne bo vodja nacijske organizacije odlovljen.

Davčna korupcija; 13 aretiranih v Chicagu

Chicago, 15. jan.—Na obtožbo po okrajni veleporoti je bilo včeraj 13 oseb aretiranih v aferi korupcije v zvezi s kupcijskim davkom. Med prijetimi je 12 trgovcev in eden mirovni sodnik, val iz predmestij Chicaga, let in tu zapuška sina in dve hčerki.—Dalje je umrl Anton Anžur, star 57 let in rojen v Nadgradcu pri Crnučah. Zapuška sina in dve hčerki.—Družini John in Frances Kure je umrl sinček John Albert, star tri leta in pol.

Nov grob v Detroitu

Detroit, Mich.—V tukajšnji bolnišnici je 10. t. m. umrl Anton Tomšič, star 50 let in rojen v Zagorju na Notranjskem. Podlegel je pljučnici in tu zapuška žena in štiri otroke.

DEZERTACIJE IZ ŠPANSKE FAŠISTIČNE ARMADE

Konjenica zastražila mejo v bližini Gibraltarja

NAPAD NA ŽELEZNIŠKO POSTAJO

Gibraltar, 15. jan.—Odkar so lojalisti okupirali Teruel, strateško mesto v vzhodni Španiji, prihajajo poročila iz nepriestranskih virov o dezertacijah vojakov iz fašistične armade. Da ustavi dezertacije, je general Franco, vrhovni poveljnik fašistične armade, poslal konjenico na ozemlje pri La Lineaji, ki leži na nasprotni strani Gibraltarja.

Zdaj so bili ojačani tudi vojaški oddelki, ki stražijo obrežje pri Algeriasu. Poročila nam glašajo, da je že veliko število Francovih vojakov v čolnih pobegnilo v Tangier, mednarodno mesto v severni Afriki, od koder jih je španski konzul poslal v Valencijo.

Dezertirji, ki so prišli v Gibraltar, so bili aretirani. Policijska sodišča so jih obsodila na plačitev denarne kazni, ker so vstopili v angleške trdnjavske cone. Španski konzul je plačal zanje denarno kazen in jih potem poslal v Tangier. Kadarkoli se kakšen parnik na svoji poti proti Valenciji ustavi v Gibraltarju, vzame na svoj krov dezertirje, ki hočejo priti na ozemlje, ki je pod kontrolo španske ljudske vlade.

Zdaj so se pričela širiti tudi poročila o revolti med fašističnimi četami v južni Španiji. Ta poročila fašistični krogi zanikajo, ne morejo pa prikriti dezertacij. Dezertirji prihajajo na angleško ozemlje noč in dan in potem vstopajo v armado španske ljudske vlade.

Perpignan, Francija, 15. jan.—Fašistični letalci so napadli železniško postajo v Portbouju, španskem mestu ob francoski meji, z bombami. Več bomb so vrgli tudi na telegrafski urad in s tem pretrgali telegrafsko zvezo s Francijo. Fašistična bojna ladja je tudi bombardirala mesto v teku napada iz zraka.

Amerika poslala nov protest Japonski

Washington, D. C., 15. jan.—Državni departmet je včeraj naznanil, da je instruiral Johna M. Allisona, ameriškega konzula v Nankingu, Kitajska, naj protestira pri tokijski vladi, ker japonski vojniki uničujejo lastnino ameriških državljanov v Nankingu in drugih mestih.

Rudarji morajo plačati odškodnino

Odvetnik rudarske unije vložil priziv

East St. Louis, Ill., 15. jan.—Federalni sodnik Fred L. Wham je odločil, da mora 66 članov progresivne rudarske unije in sedem krajevnih unij te organizacije plačati \$117.000 za škodo, ki so jo napravili United Electric Coal Co. v teku stavke v njenem premogovniku v Freeburgu, Ill.

Kompanija je zahtevala odškodnino \$400.000. Ta vsota naj bi pokrila izgubo, ki jo je utrpela v času stavke, ki je trajala tri leta, od 1. aprila l. 1933 do 11. februarja l. 1936.

"Odlok sodnika Whama pomeni udarec za vse delavce v Združenih državah," je rekel George Dowell, odvetnik unije. "Unija se bo poslužila vseh legalnih sredstev in tirala zadevo do zadnje instance, da razveljavi odlok."

Sodnik je v svojem odloku naglasil razliko med pravico do stavke in organizirano zaroto, ki ovira produkcijo. On je zavzel stališče, da morajo biti unije odgovorne za škodo in izgubo, ki sta posledici nepostavnih činov v času stavke.

"Nihče ne zanika delavcem pravice do stavke v katerikoli času," pravi sodnik v svoji razsodbi. "Čeprav stavka lahko potisne delodajalca v bankrot in utrpi veliko škodo, stavarji niso odgovorni za povzročeno škodo. Nihče jih ne more prisiliti v plačitev odškodnine samo iz razloga, ker so zastavali, kajti stavarjanje je njihova pravica. Kadar pa člani unije in njihovi pristavi v času stavke skujejo zaroto in namenoma uničujejo tujo lastnino, so odgovorni za povzročeno škodo in morajo plačati odškodnino."

Kompanija, ki je vložila tožbo proti rudarski uniji, je trdila, da ji je stavka povzročila izgubo \$300.000, nadaljnjih \$100.000 pa je potrebovala za vzdrževanje čuvajev, ki so stražili njeno lastnino v teku dolge stavke.

Dodd razgalil nacijsko strahovlodo

Hitler je morilec prve vrste

New York, 15. jan.—"Adolph Hitler, diktator nacijske Nemčije, je umoril večje število oseb, hih sovražnikov v petih letih, odkar je na krmilo Nemčije, kakor pa angleški kralj Charles II. v dvajsetih letih." Tako je izjavil William E. Dodd, bivši ameriški poslanik v Nemčiji, na banketu, ki so mu ga priredili v počast njegovi prijatelji.

Dodd, ki je bil pred leti profesor na čikaški univerzi in je nedavno resigniral kot ameriški poslanik v Berlinu, ker se ni strinjal s politiko Hitlerjeve vlade, je dejal, da je celo diktatorjeva premisa o arijanzmu Nemcev sleparija. Polovica Nemcev je slovanskega in latinskega porekla.

Dodd je dalje rekel, da naciji in fašisti ogražajo evropsko civilizacijo in demokracijo. Vse demokratske države se morajo strniti proti Nemčiji, Italiji in Japonski v interesu civilizacije in demokracije, ki sta v nevarnosti.

Berlin, 15. jan.—Samo ena nemška časopisna agentura—Deutsches Nachrichtenburo—je omenila govor Williama E. Dodd, bivšega ameriškega poslanika v Berlinu, ki ga je imel v New Yorku in v katerem je napadel diktatorja Hitlerja. Ta pravi, da je nemški poslanik v Wash-

AMERIŠKO-ANGLEŠKA AKCIJA PROTI JAPONSKI

Demonstracija pomorske oborožene sile na Daljnem vzhodu

OKUPACIJA KITAJSKEGA MESTA

Washington, D. C., 15. jan.—Mornariški krogi so naznanili skupno demonstracijo ameriško-angleške pomorske sile na Daljnem vzhodu. Tri izmed štirih ameriških križark, ki so na poti proti Avstraliji, kjer bodo sodelovale pri proslavah 150-letnice ustanove angleških naselbin na tem kontinentu, bodo takoj po zaključku ceremonij odrinile proti Singapuru, angleški pomorski bazi na Daljnem vzhodu. Demonstraciji ameriške in angleške pomorske sile, ki bo imela spajaj vojnih manevrov, pripisujejo veliko važnost.

Naznanilo o demonstraciji je sprožilo govorice o kooperaciji med Ameriko in Veliko Britanijo proti Japonski. Da bo prišlo do tega, se je v ameriških in angleških diplomatičnih krogih šepetalo, odkar je japonska armada invadirala Kitajsko.

Značilno je dejstvo, da je odhod ameriških bojnih ladij v Singaporo, kjer se bodo zdrušile s angleškim bojnim brodomjem, aranziral ameriški državni departmet. Križarke, ki bodo odrinile v azijske vode, so Trenton, Milwaukee in Memphis.

Vojaški veščaki pravijo, da edine kooperacije med Ameriko in Anglijo lahko ustavi japonsko osvajanje tujega ozemlja. Po poročilih iz Tokija in izjavah vodilnih japonskih imperialistov se Japonaka ne bo zadovoljila s podjarmljenjem kitajskih teritorijev, temveč hoče raztegniti svojo kontrolo na Mongolijo, zaeno pa se pripravlja na vojno s sovjetskimi Rusiji.

Sanghaj, 15. jan.—General Chiang Kaišek, glavna osebnost v kitajski armadi in vladi, je dal aretirati enega izmed svojih generalov in ustreliti bivšega visokega vladnega uradnika, ki sta skušala omejiti njegovo oblast. Aretirani general je Han Fucu, governor province Santung, katero so invadirale japonske čete. General je bil aretiran, ker je pokazal svojo neposobnost in ni podvel nobene akcije, da ustavi prodiranje Japoncev.

Bivši vladni uradnik, ki je bil ustreljen, je bil Ču Minji. Obsojen je bil v smrt na obtožbo tajnega sodelovanja z Japonci. Minji je bil tajnik vrhovnega vladnega sveta in avak Čingweja, bivšega kitajskega zunanje-ga ministra.

Sanghaj, 15. jan.—Japonski uradniki so naznanili, da so japonske čete zaslede Tsifing, strateško mesto v bogati kitajski provinci Santung. Kitajska armada, ki je branila to mesto, se je umaknila v Kinšan, 27 milj proti jugu. Kitajci so pred umikom zažgali poslopja v glavnih distriktih.

Kitajska armada 400.000 mož, kateri poveljuje general Kaišek, je zasedla drugo obrambno črto, ki se razteza od Kinšana do Lungaha, važnega železniškega križišča. Kitajske čete se zdaj pripravljajo na bitko s japonskimi vojaškimi kolonami, ki prodirajo proti Sučovu. Najmočnejša kitajska oborožena sila je koncentrirana pri Lungahu.

Kitajske avtoritete so začele mobilizirati nove čete v centralnem delu države. Naznanile so, da bo armada 750.000 mož skušala ustaviti prodiranje Japoncev na tej fronti.

ingtonu vložil protest pri državnem tajniku Hullu, ker je Dodd napadel Hitlerja in Nemčijo.

Skupina voznikov taksijev v New Yorku, članov transportne unije, ki je po kratki stavki prisilila delodajalce na podpis pogodbe.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKEGA NARODNE

PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Narodna in Zdravstvena društva (inven Chicago) in Kanada \$5.00 na leto, \$2.50 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; na Chicago in Cleveland \$5.00 na leto, \$2.50 na pol leta, na Los Angeles \$5.00.

Advertising rates for the United States (except Chicago) and Canada \$5.00 per year, Chicago and Cleveland \$7.50 per year, foreign countries \$5.00 per year.

Cene oglaševanja po dogovoru. Rokopisi dopisov in nenapisanih članov ne bodo vračani. Rokopisi literarne vsebine (črtice, govori, drame, pesmi itd.) se vračajo poštepisno le v skladu, če je priložila pošta.

Manuscripts and unadorned articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom PROSVETA

2457-58 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Datum v oklepaju, na primer (Nov. 30, 1937), pomeni vašega dneva na naslednji strani, da vam je s tem datumom posredna pošta. Ponovite jo pravilno, da se vam list ne izgubi.

Delavski mir

Ce je v teh kritičnih časih kaj resnično potrebna organiziranim delavcem, je mir v njihovih vrstah, toda miru ne bo, dokler ekstitirajo očitni vzroki, ki neprenehoma izzivajo nemir, neslogo, nezadovoljnost in konflikte med delavci.

Starokopitneži na desnici in hujšakci na levi so glavni vzrok te delavske nesreče. Konservativni voditelji kot Green, Woll, Hutchinson in drugi na čelu Ameriške delavske federacije so strašna mora za napredne delavce, silna coka zdravemu razvoju toliko potrebnih industrijskih organizacij.

Na drugi strani je grupa levičarskih zgačarjev, ki neprestano kriče o enotnosti delavstva, enotni fronti in skupnem delu, delajo pa baš nasprotno: neprenehoma delajo razdor med organiziranimi delavci. Vedno silijo v ospredje in kjer ne morejo prodreti, delajo hotim in hočim člane proti vodstvu in proti pogodbam ter izzivajo divje stavke.

Zmerni delavci, ki nečesto biti nazadnjaki, a tudi nečesto naslednji levičarskim prenapetostem, so napadani z desne in leve strani; desničarji demagogirajo, da je vsakdo komunist, kdor ni z njimi, dočim levičarji istotako demagogirajo, da je vsakdo reakcionar in celo fašist, kdor ni z njimi.

Nedolgo tega smo v članku "Kdo je kriv delavske vojne?" pripisali krivdo za polom mirovnih pogajanj med ADF in CIO eksekutivi Ameriške delavske federacije. Zadnje dni se je po glasih David Dubinsky, vodja unije oblačilnih delavcev in je pripisal velik del krivde tudi vodstvu CIO.

Dubinsky je na velikem shodu svoje unije ILGW v New Yorku ostro kritiziral Lewisa in njegove tovariše, ki so po njegovem mnenju zavrgli pogoje ADF za mir in za spravo. Dubinsky je izjavil, da je ADF dala CIO prilično dobre koncesije glede industrijskega unionizma in njegova sodba je, da bi bil prav lahko dosežen mir na podlagi pogojev, ki jih je predložila federacija.

Dubinsky meni, da je Lewis precej trmoglav in noče niti za las popustiti, ker se boji, da bi trpel njegov prestiž in da bi ne imel do dela prostih rok kot delavski vodja. Toda — kakor je upravičeno rekel Dubinsky — "niče al ne more lastiti delavskih unij in delavsko gibanje ne sme nikdar biti lastnina posameznika ali posamezne grupe."

To je težka obdolžitev in Lewis je s svojimi ožjimi prijatelji dolžan delavcem konkretno pojasniti. V interesu organiziranih delavcev v Ameriki je, da se ne preklajajo med seboj zaradi trmoglavosti in ambicioznosti svojih voditeljev ali zaradi bedaste unije "juridike" — zato zahteva notranji mir in dobrih pogovorov, pa če pojde tudi preko svojih voditeljev!

Dubinsky, predsednik unije 250.000 delavcev, ki izdeluje ženske obleke, je demokratični socialist in izkušen delavski vodja. Do danes mu ni še nihče mogel očitati kakšno nepoštenost ali zavajanje delavcev; vselej je bil mož na svojem mestu. On je bil med prvimi voditelji delavstva, ki so se izrekli za CIO in obrnili hrbet Greenu in njegovi federaciji, je pa mož načel, ki je že šestkrat pokazal, da delavska organizacija mora biti več kot pa osebnosti voditeljev.

Ce ima torej kdo pravico kritizirati vodstvo CIO, je to Dubinsky, ki je vložil precej svoje energije za razmah industrijskega unionizma v Združenih državah. Da je Dubinskemu za mir med delavci, ne pa za razdor, je pokazal v istem svojem govoru, ko je odločno izjavil, da unija ILGW, kateri on predseduje, ostane v CIO, bo pa ta unija delovala na to, da se pogajanja za delavski mir čim prej obnove in da se s pogajanjem tudi doseže konkreten uspeh.

To so moške besede. Čisto pravilno je, da se napake kritizirajo, kjerkoli se pojavijo. Zlasti je potrebno, da voditelji sami kritizirajo in pokažejo na napake, kadar se pojavijo, čeprav so napake v njihovih vrstah. To je pošteno in demokratično. Poštena in konstruktivna kritika ne more nikdar škoditi delavskemu gibanju, ki je demokratično in katero zasleduje napredek na vsej črti.

Delavski mir v Ameriki je absolutno potreben. Ameriški delavci potrebujejo vse svoje sile za boj s kapitalizmom in vsako trošenje teh sil za bratske konflikte je kriminalno. Kdor nalašč izziva te konflikte, bodisi iz osebnih ali kliskarskih ciljev, naj si pripiše zaslužene posledice.

Glasovi iz naselbin

Se o društvu, darilih in večerji

Sharon, Pa. — V Prosveti št. 245 piše br. John Tancek, da je čital moj dopis o ustanavljanju društev pred 25 leti, da takrat je bilo drugače, kar je pač razlika. Tudi jaz to vem, zato sem zapisal, naj gre Herman z delom naprej korajžno in vzpodbujal, da se započeto delo izvede, zraven pa obljubil osebno pomoč, ako potrebno. Veste, tudi pred 25 leti ni šlo društvno delo kar tako naprej, kakor bi mignil, pa se bi društvo ustanovilo. Tudi takrat je bilo treba delati, predno se je organiziralo društvo, naker je bilo vprašanje, kam se priklapi. Seveda je danes še težje z ustanavljanjem društva; to ve pač vsakdo, ne da bi se valed tega zbadali. Treba se je pomajati, kajti brez skupne se čevljev ne obuje, da se skupina skupaj zbere. Drugega nisem imel v mislih, kot le to, da fantoma dam korajžo za ustanovitev angleško poslujočega društva v naši naselbini. Za to idejo sem jaz in tudi več drugih.

Predno sem odšel v Ameriko, mi je čevljar naredil čevlje, ki so bili večji kot moja noga, ko sem pa bil lani v stari domovini, sem videl nekoga, ki je svojo nogo tlačil v manjši čevlji kot njegova noga, pa se je tako dolgo trudil in mugal, da je svojo nogo končno stlačil vanje. Se bolj pa sem se čudil, ko je svojo nogo vlekli iz čevlja. Parkrat bi bil kmalu vznak padel, slednjič pa se mu je vendarle posrečilo tudi nogo ven izvleči, a bila je dokaj odrgnjena in ožuljena. Tako se je treba danes za vsako ustanovo mučiti in skoro bi rekel jezik "znučati", le da kaj pomaga. K temu naj dodam, da sta mi rekla Rupert in Cvelbar, da v začetku novega leta začne poslovati angleško društvo, ker bosta na tem delovala kar se bo pač dalo. Osebnostem oboja navdušil. Da je stvar spet nekoliko potihnila, ne vem vzroka. Mislim, da je kriva sedanja brezposelnost, kar pri takih stvareh zelo vpliva, ampak pozabila ne bosta započeta dela. Le korajžo, fanta!

Tako bogatega Miklavža menda še ni bilo kot je bil zadnji, ne samo zame, ampak tudi za druge. Dne 24. dec. zvečer se je namreč vršila lepa miklavžja prireditev. Uprizorjena je bila primerna igra, nakar so naši malečki zapeli več lepih pesmi. Otroci v starosti od 12 do 14 let so se lepo naučili. Peli so tudi slovenske pesmi. Kolikor je meni znano, gre vse priznanje "mrs. Rose Miklar, ki je malečke tako lepo naučila. Dvorana je bila dobro zasledena. Ko so naznanili Miklavža, smo tudi mi stari, ne samo naraččaj, vprli svoje oči na oder. Pa nas je potegnili, kajti prišel je od zunaj skozi sprednja vrata in korakal po dvorani. Torej je prišel za našim hrbtom. Imel je precej velik punkelj, otroci so kričali, nekateri pa tudi jokali, pa ne vem če valed veselja ali zato, ker so videli tako ogromnega miklavžjega bradca. Čim se je prerinil do pozornice, je najprej začel deliti otrokom darila: slaščice, pomorance, jabolka itd. Ko je te zadovoljil, smo prišli na vrsto "ta veliki". Kar po imenih je začel klicati. Videli sem, da so bila miklavžja darila vredna, da se stopi ponja. Bil sem že nejevoljen, ker me še ni klical, kar naenkrat pa se vendarle okorajži in me pokliče. Dobil sem akatlo cigaro in odmenjal proti sedežu, pa me spet pokliče, da me čaka bela svilena srajca. Tako se je potem večkrat ponavljalo moje ime, pozabili pa ni stari Miklavž niti moje žene. Po končani oddaji daril sva s ženo odnesla darila domov in vse pregledala. Dobil sem 3 akatle cigare, to je 150 kosov, mizico s pepelnikom, srajco, nogavice, kravat. Ko sva vse dodobra pregledala, sva se vrnila v Slovenski dom, kjer je bila velika družina in celotna prireditev se je uspešno zaključila. Hvala za miklavžja darila, priporočam pa se še za bodoče. Prejel sem več sezonskih kartic kot kdaj prej in največ jih je nosilo pripombo, naj se še kaj oglašim v našem dnevniku Prosveti, kar bom po možnosti od časa do časa z veseljem storil.

Dolga in trnjava je bila ta pot, trpka povest, katero morejo razumeti le tisti, ki so kdaj sami hodili po takih potih. Kaj bi pomagalo o tem zdaj stokrat, jokati in se pritoževati. Point je le ta, da skala je prebita, delo pa še ni izvršeno. Treba bo še potrpljenja, dela in trteve, če bo hoteli to započeto delo čisto dokončati. Mi smo vedno delali s čistim srcem, s čisto vestjo in rokami; kar smo pripo-

imeli v Slovenskem domu posebnost večerjo s srnjakovo pečenko. Večerja se je pričela servirati ob 9. zvečer, pred večerjo pa so se razlegale ameriške in slovenske pesmi-himne. Vse mize so bile zasedene v dvorani in članice ženskega društva Slovenskega doma so začele donositi srnjakovo s prikuho. Gostje so se z veseljem lotili večerje in zadovoljno kimali z glavami, kar je pomenilo, da je bilo vse okej. Se bolj pa smo bili presenečeni, ko se je pričel izvajati program, s katerim je nastopil naš naraččaj. Petletni sinček in hčerka sta pela, drugi je igral na harmoniko, nato so vsi skupno peli; kaj je izvajal umetni ples, oni kaj drugega. Povem vam, da je bil spored resnično vreden imena koncert. Pa vse to je bilo brezplačno. Končno pa so se na pozornici pojavili vsi naši vrli lovci, ki so želi splošno priznanje od navzočih za svojo spretnost in streljanju srnjakov, obenem pa smo jim želeli, da bi imeli obilo sreče prihodnjic. Oni so obljubili, da prihodnjic bo še boljše.

Tako smo spet doživeli par veselih ur v veseli družbi. Nato smo se vsuli v spodnje prostore, kjer se je dobila dobra kapljica. Še pozno v jutro se je slišalo petje iz spodnjih prostorov.

Anton Valentinčič, 262.

Po doletnem molku

Milwaukee. — Poteklo bo kmalu dve leti, odkar se ni v javnosti oglašil ne eden ne drugi izmed prejšnjih dolgoletnih direktorjev in odbornikov org. Slovenski dom v Milwaukeeju. Kajne, na videz izgleda, kot bi se podali popolnoma v zapeček in v pokoji ter brezbriznost glede organizacije, od katere smo si toliko obetali in katero je bilo nepopisno težko poklicati v življenje, jo spraviti na noge in držati pokonci v najbolj viharinih in kritičnih časih. Ali temu ni tako, resnica je je, da le preveč dobro poznamo pravilo, ki velja med nami; "če imaš dobro idejo, če se navdušuješ za to ali o dobro stvar, delaj čezmerno ali pa utoni."

Britko, smo to okušali skozi vsa doba našega delovanja, od leta 1923, ko smo s podedovanimi \$500 od razpuščene organizacije "Združeni Slovenci" pričeli tesati grčavo zibelko organizacije Slovenski dom ter prebijati, ne led, kakor bi dejali v navadnem primeru, ampak zelo trdo in debelo skalo, katero smo končno le prebili in prišli navzlic vsem viharjem in zmešanim pojmom tako daleč, da smo kupili lepo, obširno zemljišče, spravljali cent za centom skupaj, da smo ga končno tudi popolnoma plačali.

Dolga in trnjava je bila ta pot, trpka povest, katero morejo razumeti le tisti, ki so kdaj sami hodili po takih potih. Kaj bi pomagalo o tem zdaj stokrat, jokati in se pritoževati. Point je le ta, da skala je prebita, delo pa še ni izvršeno. Treba bo še potrpljenja, dela in trteve, če bo hoteli to započeto delo čisto dokončati. Mi smo vedno delali s čistim srcem, s čisto vestjo in rokami; kar smo pripo-

ročali, smo imeli vedno pred očmi samo dobrobit ali krajšo pot do našega prepotrebne Slovenkega doma.

Po vseh dolgoletnih težavah smo si zaželeli tudi mi nekoliko oddiha in počitka. Oddali smo tedaj vodstvo in odbore naslednikom z željo v svojih sredi, da bi šla organizacija vedno le naprej in da bi mogoče dobila še večji razmah kot dotedaj. Novo vodstvo večkrat prinese tudi nove, mogoče še boljše ideje in jih izpelje hitreje in uspešneje. Čutimo pa lahko vsi, da ni od nobene strani posebnega življenja, posebnega prizadevanja za izvršitev ideje, kritika pa postaja glasnejša, in baš to škoduje organizaciji.

Ne tolažite si napačno! Naš namen ni, kritizirati sedanjí direktorij in sedanjí odbor. Saj vemo kako je. Predolgo smo bili sami izpostavljeni krivični kritiki in raznim batinam, zato vemo, da je že to veliko potrpljenje, če kdo hoče pri taki ljudski organizaciji obdržati svoje mesto, svoj odbor. Dati se jim mora že zato le priznanje ne kritike. Je pa tako: ljudstvo samo noče, ne more, čaka in počiva, direktorij in odbor pa se ravno tako zanašata na ljudi. Pa imamo mirno fronto, čakamo in se zanašamo drug na drugega, da prične, ali pa vse skupaj pokopa. Organizacija na ta način izgublja tla.

Bliža se glavna ali letna seja org. Slov. dom, ki bo v petek, 21. januarja v Tamašovi dvorani. Ker je skrajni čas, da napravimo po vseh viharjih, neprilikah in raznih razvalinah v naselbini enkrat res nič drugega kot svojo lastno hišo ali svoj dom, kjer se bodo polegli vsi viharji, vse zblizalo in poravnalo, zato z vsem srcem, z vso ljubeznijo do naše organizacije Slovenski dom glasno kličemo vse delničarje in delničarke: Pridite na sejo v tako velikem številu, da bo seja sklepna, z dobro mialjo in s trdnim sklepom v svojih sredi, da bomo zopet vsi začeli pomagati, da uresničimo, kar smo započeli, ne pa, da bi uničevali še to, kar smo potom dolgega časa in velikega truda do zdaj skupaj napravili.

Se je čas, a ta beži z veliko naglico. Vrste naš starih se krečijo; ker padamo v grobove. Mislimo, da ne manjka veliko do števila 100 delničarjev, ki so že oddali od začetka do zdaj k zadnjemu počitku. Predno lezemo tudi mi, dajmo, zdramimo se in s poslednjimi združenimi moči doprinesimo naši mladini časten spomin in znak, da so njihovi očetje in matere živeli tukaj v naselbini složno in častno izvršili, kar so se postopili!

Frank Lustik, Joseph Matoh, Ciril Muskatev, Alvin Glovack ml., stari direktorji in odborniki.

"Ali naj še dopisujem?" Cleveland, O. — Tak je naslov dopisa brata Franka Barbiča v Prosveti št. 4 z dne 6. januarja t. l. Sam je podvomil priporočljivost, da bi, zato se ne bom spuščal v polemiko z njim, kajti koristnejšega dela je vseokrog mene. Je pa moj namen ugotoviti v javnosti, da slovenska naselbina v Clevelandu ni taka

"noričnica" kot jo on prikazuje, četudi imam njega med nami. Dosedaj se je zavod za slaboumne izkazal zadosten; zadnje čase je zmanjkalo prostora tupatam, kar je menda značilno povsod, kadar nastane "recesija" in ne depresija.

Priporočljivo bi bilo, ako ne zna kaj boljšega, koristnejšega napisati za javnost, da preneha vse skupaj. Časi so preoreni za malenkostne in osebne prepire, posebno za nas tujcemce. Ampak Barbič ni kriv; kriva je njegova dopisniška vzgoja; kakor je vzgojen, tako se obnaša. Da je precej "apojljan", je očitno; da ni v čast uredništvu, ki mu priobčuje vse, kar mu pride na misel, ni treba posebej poudarjati. Dobar žurnalni-urednik (je bil in je) E. Kristan bi mu kupil velik koš, ali pa sam zmetal 95% njegovih umotvorov v koš, pa sam napisal nekaj pametnejšega, koristnejšega in bolj podučljivega. Močvirje okrog nas je veliko, in tu je treba veliko dela in socialne prebuje.

Ne bom segal v podrobnosti tistega obširnega dopisa, omejil se bom le na odstavke, ki se glasi: "Obenem se opozarja izvršni odsek, posebno uredništvo, da se pošiljajo gotovi letaki na seje društev SNPJ." Nadalje poziva glavni odbor, naj nastopi proti društvom, katera so dala podporo nekemu listu. Rad bi izvedel od Barbiča, od kdaj je stopila v veljavo diktatura pri SNPJ, ali jo hoče on upeljati? Članstvo pri društvih je menda zadosti trenomisleče, da ve kaj dela in sklepa; toliko razsodnosti jim moramo priznati. Kdo se ne spominja, ko je pred leti bil dnevnik Prosveta na slabi finančni podlagi, pa so društva sklenila in pričočila na pomoč z lastnimi blaginami kljub temu, da pretežna večina članstva ni naročena nanj, kar indirektno morda znači, da se ne strinja z vsem kar se v njem priobča, posebno pa ne z Barbičevimi "dopisi". Ko smo dali podporo, ni nihče protestiral v javnosti, še manj pa rotli glavni odbor, naj to ustavi. Podpiramo tudi Prosvetno matlico, pa ni ugovorov, ki bi kaj izdali; vsaj pri našem društvu tega ni. Nehal bom naštevati podporo drugim stvarim in institucijam.

Zalosten pa je pojav starih članov organizacije, kateri še danes niso seznanjeni z ustavo organizacije. Glej prvo stran pravil, kjer mlačna izjava jamči vsem osebam svobodo verskega, filozofičnega in političnega prepričanja. Čemu sedaj skušati odvrniti to, kar se je izkazalo dobro? Ali društvo sklene, da se kaj daruje, je to popolnoma zadeva društva, ako je ta čin storjen v mejah pravil SNPJ!

Barbič bo storil članstvu dopadljivo delo s tem, da si vsaj vsi črtni misli kaj pametnega, počisti pred svojim pragom in, ako tam pravočasno uredi, naj pride še drugam, ako bo poklican na pomoč. Moje mnenje je, da članstvo zna zase trezno misliti, ni treba nobenih "brain trustovcev" zraven. Čaka me bolj koristno delo kot ga naprej "učiti", priporočal bi pa uredništvu Prosvete, naj vendar enkrat začne z boljšo kulturno hrano kot je Barbičev "dopis", kar bi bilo v kredit uredništvu in pripoznanje boljše intelligence splošnega članstva SNPJ in gotovo v boljšo sodbo in okus kaj je dobro čtivo. Globoko sem prepričan, da se dobi kaj boljšega za javnost kot 95% njegovih dopisov, pa brez zamere.

Frank Celin, 142.

Pripomba uredništva: Prosveta ni še nikdar vprašala za direktno podporo in tudi je ni še nikdar dobila. Poslala je le apel, naj društva ali posamezniki pomagajo in dajo naročnike, ali pa plačajo naročnino za one člane in rojake, ki bi radi Prosveto čitali pa nimajo sredstev; naročnina naj se plača iz društvene blaginje za one člane, katere sta depresija in brezdelje pripravila tako daleč, da so morali list pustiti, in teh je bilo precejšnje število. Odzval se je par društev in nekaj posameznikov, ki so na ta način pomagali, da se je obdržalo nekaj več naročnikov. Sicer pa se je Prosveta pošiljala več sto naročnikom na prošnjo, da ne znorejo naročnine, precej dolgo na kredit, ki brez mala znaša več kot tisoč dolarjev.

Kuga med živino

Na Francoskem se je pred časom pojavila med živino parkljevka in slinavka, ki se je razširila počasi na države severozapadne in sredi Evrope. Te dni so se pojavili prvi primeri tudi na Češkoslovaškem v okolici Opave, tako med prašiči kakor med govedom.

Oblasti so izdale takoj vse potrebne ukrepe, da se nadaljnje širjenje te nevarne bolezni zaženi. Med drugim so prepovedale beračem, čigonom in drugim potepuhom obiskovanje kmetijskih posestev v okrožju Moravske Ostrave in vse prireditve v njem, razen v mestu samem. Izdale so nadalje odredbo, da morajo imeti pse v celem okrožju priklenjene in da jih ne smejo puščati v dvoriščih. Obenem so počili živinorejce, kako naj se ravna v primeru, da se pojavi bolezen med njihovimi živalmi in kak naj obolenje sploh prepreči.

Parkljevka in slinavka napadeta govedo, ovce, prašiče in koze. Njeni znaki so pordečitev sluznic, slinavost, vročica, netek do jedi, počasno prežvekovanje in nastajanje mehurčkov na notranjem delu ustnic, med parklji in na vime-nih.

Čim se pokažejo ti znaki, je treba takoj obvestiti lokalne oblasti. Vse druge živali poleg obolenih je okužiti na umeten način, in sicer tako, da se gobci zdravih živali namažejo z vato, ki si jo pomočil v slino in tekočino mehurčkov obolenih živali. Ta ukrep ima ta smisel, da se pospeši obolenje ostalih živali, ki bi se itak okužile. Na umeten način okužene živali pa lažje ozdravijo.

Bolezen traja dva do tri tedne. Zdraviti je je tako, da daš oboleni živali mir, da ji pokla-daš le mehko krmo in da paziš na največjo čistočo. Pogostoma ji je treba dati čiste, sveže vode, gobec pa ji je treba izplakovati z raztopi-no galuna ali jesiha, z borovo kislino v odcedku lanenega semena itd. Vimena je treba redno izmizati in nato oprati z 2-odstotno raztopi-no borove kisline, rane je treba namazati s svinčeni-cim, lanolinskim mazilom ali borovo vazelinom. Crkavanje živali zavoljo kuge je zelo veliko. Do 70 odstotkov živali pogine zavoljo otrpnenja srca po navideznem izboljšanju stanja v 5. do 9. dnevu obolenja.

Kjer v hlevih še ni bolnih živali, je treba storiti vse, da bolezen ne pride do njih. Tujci ne smejo dobiti dostopa do hleva, pred vhodi na dvorišča pa je treba izkopati plitke jarko, ki se napolnijo z jedkim apnom, tako da mora vsakdo, ki pride na dvorišče, stopiti na apno.

Mleko obolenih živali se ne sme prodajati, ker je nevarnost, da se po njem okužijo tudi ljudje. Samo ob sebi je umevno, da se morajo vsi, ki imajo opravka z obolenimi živalmi, pridno razkuževati in prav tako morajo razkuževati tudi svojo obleko, orodje in drugo.

Mezde v demokratičnih in fašističnih deželah

Gospodarsko poročilo Društva narodov letnik 1936 objavlja značilne podatke o razvoju delavskih mezd v zadnjih letih:

Ce primerjamo par demokratičnih in par fašističnih dežel, vidimo, da so mezde v avtoritativnih deželah mnogo-slašbe kakor v demokratičnih. V demokratičnih deželah se je mezda povišala v avtoritativnih je pa nazadovale.

Za mezde 1929 vzemimo 100 kot bazo, pa dobimo tako-le sliko:

	1933	1936
Anglija (tedenska)	96	100
Norveška (dnevna)	98	100
Danska (urna)	102	105
Zedinjene države (urna)	84	105
Francija (urna)	104	116
Japonska (dnevna)	92	92
Nemčija (urna)	82	79

Ti podatki so posneti po uradnih podatkih ki jih pa lažje kontroliramo v demokratičnih deželah kakor fašističnih. Pregled kaže, neglede na splošni porast draginje, koliko so mezde od 1929 pa do 1936 porasle ali nazadovale. Iz tega pregleda je tudi razvidno, da so se mezde v Franciji najbolj izboljšale.

Nemška "vodička Johanca"

Čudežna Terezija Neumann v Konnersreuthu v Nemčiji je končno doigrala. Kristusove rane so se ji pojavljale in listi so pisali o čudežih, ljudje pa romali tja. Terezija ni več let ne pila in ne jedla. Zdravniške preiskave niso mogle ugotoviti ničesar. Zahtevali so novo preiskavo. — Terezijin oče se je preiskave branil ter jo dovolil le pod pogoji, ki bi preiskavo onemogočili. Sedaj šele so škofski razglasi, da na njenih čudežnih pojavih najbrže ni nič resničnega. — To je nov dokaz, kako dolgo varajo razne bajke praznoverne ljudi. "Slovenec" in ostali listi njegovega kova pa so že toliko vedeli povedati o čudežni Rezi, da so ver-ni ljudje bili prepričani o njenem božjem poslanstvu.

Pred dvajsetim leti

(Iz Prosvete z dne 17. januarja 1918.)

Domače vesti. Slovenski monarhisti v Chicagu so priredili svoj prvi shod v cerkveni dvorani po deseti maši.

Delavske vesti. V ameriških tovarnah za municijo je uposlenih 1.266.061 žensk.

Svetovna vojna. Angleška delavska stranka se je formalno izrekla proti aneksijam in vojnim odškodninam.

Sovjetska Rusija. Sovjetska vlada je pozvala domov ruske čete z rumunske fronte.

Šlikar Walter Speck poleg freske, ki so jo naredili na avino unije v Detroitu.

Vesti iz Jugoslavije

(Izvirna poročila iz Ljubljane.)

V PREPIRU ZA VINO UMORIL SVAKA

Iz Radencev poročajo o ubitju, ki se je zgodil tik pred božičnimi prazniki na Jančevem vrhu. Pri viničarju Kovačiču so klali, to pa se smatra za domači praznik, na katerega povabijo tudi svoje očje domače, da se delni kolin. Tako je tudi viničar Kovačič povabil svojega zeta in hčerko, Antona in Ano Safarič iz Ivanjeve. Res sta prišla mlada zakonca in dobro so se imeli ves dan, proti večeru pa sta hotela oba oditi. Tedaj je Kovačičev sin Alojz prinesel še ročko z 8 litri vina, češ tako bomo še popili za alov. Njegova mati, ki je videla, da so že čez dan popili precej vina, pa je temu nasprotovala in je hotela sinu vzeti ročko z vinom. Sin ni maral ubogati matere, začela sta se puliti za ročko. Svak Anton Safarič je prisločil svoji tašči na pomoč, toda Alojz Kovačič se je že tako razvel, da ga je svačkovo poseganje in pomirjevanje razbežalo. Safarič je zgrabil svojega svaka, da ga pomiri, ta pa je potegnil na skrivaj iz žepa nož ter z njim dvakrat sunil svaka v prsi in nato se v roko. Safarič je dobil smrtonosne rane, zgrudil se je in kmalu izkrevale. Tudi Safaričevi ženi, svoji sestri, je Kovačič zadal nekaj ran, ki pa so lažje značaja. Ko je prišel pogani zdravnik, je ugotovil pri Safariču smrt, njegovi ženi pa je nudil prvo pomoč.

Viničarjev sin Alojz se zagovarja s pijanostjo in razburjenostjo. Orožniki so ga odvedli v zapore, kjer bo počakal razprave. Ravno za sveti večer je bil pogreb nesrečne žrtve od alkohola podivjanega mladika. Safaričeva imata tri mlajšna otroka, ki so ravno za božič izgubili svojega očeta in rednika.

Več stražnikov, več orožnikov. — Finančni odbor narodne skupščine je te dni razpravljal o proračunu notranjega ministristva.

Minister za notranje zadeve, dr. Anton Korošec, je poročal o predlaganem budžetu. Povedal je, da so izdatki tega resora zvišani za 62 milijonov in 900.000 dinarjev. Zakaj? Zaradi tega, ker se bo povišalo stanje policistov, in sicer za 231, povišalo stanje policijskih uradnikov za 102 in stanje orožnikov se bo povišalo za 1010 mož! Zdi imamo v državi 17.490 orožnikov, po novem proračunu pa jih bo 18.500! En milijon dinarjev povišaja je potrebno za nabavo motornih vozil za policijske uprave v Splitu, Sarajevu in na Cetinju. Ta vozila so po ministrom mnenju potrebna za prevoz osebja in drugih policijskih organov pri spremljanju in zavarovanju komunikacij pri bivanju visokih osebnosti in članov kraljevskega doma v teh krajih. Dalje je določen znesek 1 milijon 200.000 dinarjev za vzdrževanje zaupnikov v tujih državah, kjer delujejo jugoslovanski emigranti proti Jugoslaviji — zaupniki naj zasledujejo delovanje teh političnih emigrantov. Beograjska policijska uprava ima mnogo motornih vozil, ki pa kljub temu ne zadostujejo, kadar pride potreba. Zato je 1 milijon dinarjev določen za nabavo nadaljnjih vozil za beograjsko policijo.

Proračun vojne ministristva za prihodnje leto je v primeru s letošnjim povišan za nad 330 milijonov dinarjev. Le za materialne izdatke je predvidenih 159 milijonov din več kakor letos. Torej, bomo precej vojne robe kupovali. Osebnosti izdatki se povišajo za približno 60 milijonov dinarjev. Poleg vsega tega so predlagani izredni izdatki v znesku 454 milijonov "za nabave po sklepih ministristva sveta". Vojni minister je v ekspoziciji poudarjal, da so kljub vsem tem povišanjem izdatki za vojsko zelo nizki. Navedel je, da predstavljajo ti izdatki pri nas 22% celotnega državnega proračuna, medtem ko znašajo v drugih državah najmanj 50%.

Profesor Župeuc umrl. — V Zagrebu je dne 27. decembra umrl nenadoma profesor petja.

Franc Župeuc, pač naš najboljši profesor petja zadnja leta, kar se je iz Berlina preselil k nam. Po rodu je bil iz Brežic, bil je dolga leta prvi tenor državne opere v Berlinu, potem pa se je posvetil poučevanju petja. V Berlinu je bil kot profesor petja zelo znan in spoštovan, njegovi učenci in učenke so pričali o njegovi pedagoški nadarjenosti. Z nastopom hitlerizma, ko je moralo toliko umetnikov oditi iz Nemčije, je moral tudi Župeuc iz Nemčije. Vrnil se je v Ljubljano, kjer je bil profesor petja na konzervatoriju v Ljubljani, imel pa je svoje učence tudi v Zagrebu, kjer si je ustanovil dom. Pol tedna je živel v Zagrebu, pol tedna v Ljubljani — vsega napora, čeprav je bil star šele 57 let. Najbrže se je na teh voznjah prehladil, dobil je pljučnico in obledel v Ljubljani. Slaboten se je odšel v Zagreb ter tamkaj naslednji dan umrl. Kako dober pedagog je bil, priča njegova hčerka, znana operna pevka Zvonimira Župeuc, do letos članica ljubljanske opere in zdaj članica zagrebške opere. Take koloraturne pevke še dolgo nismo slišali in predstave Donizettijeve opere "Lucia di Lamermoor" z nje v glavni vlogi so vedno pevski dogodek.

Stražnika povozil vlak. — Dne 28. decembra zvečer je vozil preko Slovenije dvorni vlak z nekim članom kraljevskega doma, zato so prgo zastražili z vojniki in stražniki. Blizu Most je stal na progi v službi 23 letni stražnik pripravnik Alojzij Kresc, ki je bil šele pol leta v službi pri ljubljanski policiji. Ponoči so našli Kresca na progi mrtvega. Povozil ga je bil ekspresni vlak. Kresc se je najbrže umaknil osebemu vlaku na drugi tir, ni pa opazil, da je pldrvel ravno po tem tiru iz nasprotni smeri ekspresni vlak. Lokomotiva je vrgla stražnika več metrov v stran. Imel je razbito glavo in je bil gotovo v hipu mrtve.

Obtoženi, a oproščeni. — Ko je pred dvema letoma bil imenovan nov, klerikalni župan v Ljubljani — kjer so dolgo vrsto let sedeli na županskem stolu sami neklerikalci — so posebno, od župana imenovane komisije začele pregledovati poslovanje posameznih magistratnih oddelkov in posebno mestnih podjetij. Tako se je začelo sušljati o velikih poneverbah, o gnolobi, ki je bila na magistratu, o stotisočkah, o strahotnih aferah, ki pridejo na dan itd. Klerikalno časopisje je pisalo mnogo o tem in obljubljalo, da bodo sodne razprave pokazale, kako so gošpodarji liberalci na magistratu. No — in res je bilo že nekaj sodnih razprav, ki pa nam niso povedale in pokazale kdo ve kako ogabnih umazanosti. Povsod je šlo za nekaj stotakov, za katere je komisija ugotovila, da niso bili pravilno uporabljeni ali da si jih je kdo prisvojil. Razprave pa so skoraj v vseh primerih pokazale, da so take razlike nastale pač zaradi zamotanega postopka v uradih, zaradi prezaplenosti vseh uradnikov itd. Največ se je govorilo o poneverbah, ki da so se godile v Mestnem pogrebem zavodu, kjer je bil za ravnatelja Šaplja in za njegovo tajnico-blagajničarko Nela Pevčeva. Ko je preiskovalna komisija začela pregledovati poslovanje tega zavoda, je začela Ljubljana sušljati o fingiranih pogrebih, o fingiranih delih, ki pa jih je blagajna zavoda plačala, o poneverbah, ki gredo v milijone, o avtomobilu, ki ga ima Pevčeva pač iz poneverb, o ravnatelju Šaplju pa so se širile cele bajke. Preden je komisija končala delo, je Šaplja resno obolel in umrl. Tako se je ognil obtožnici in nadaljnim govoricam. Blagajničarka Pevčeva in uslužbenca Aleša in Avbija, ki je mestni magistrat izročil sodišču, ki jih je obtožilo prevar. Razprava se je vršila ves dan do pozne noči, razsoda pa je bila izrečena šele naslednji dan. Tudi ta razprava ni prinesla tistih strašnih senzacij, ki so jih napovedovali klerikalci. Obtožnica je očitala vsem trem obtožencem, da so več let obto-

ma izvrševali prevare in defraudacije na škodo mestne občine ljubljanske. Obtoženci so tajili, da bi si bili karkoli prilaistili, priznali pa so v nekaterih primerih, da so nekatere pobornice bile izstavljene na napačne naslove, a za zneske, ki so jih porabili res za podjetje in jih niso mogli drugače kriti. Če je bila košnja in so bili uslužbenci podjetja zaposleni pri košnji, je moralo podjetje najeti postreške, da so stregli pri pogrebih. Ker za taka izredna plačila ni bilo odprtih kreditov, so morali te izdatke vknjižiti kako drugače, dejansko pa so bili stroški narejeni za podjetje in v njegovo korist. Sodišče se je prepričalo, da res ne gre za prevare, ampak le za netočno knjiženje. V nobenem primeru ni preiskava dokazala, da bi bili obtoženci vtaknili kakšne denarje v svoj žep. Pavčeva je bila zaradi prestopka napravljanja lažnih listin obsojena pogojno na 2.000 din, glede vseh drugih primerov pa je sodišče vse tri oprostilo sleherne krivde.

Tako se je končala razprava, o kateri so govorili, da bo pokazala javnosti, kako na debelo so sleparili v mestnih podjetjih pod prejšnjim režimom. — Mi pripominjamo le to: Res so se liberalci počutili na magistratu kot večni gospodarji in so tudi ravнали po tem. Njih gospodarske politike ni bila taka, da bi ji lahko izdali najlepše spričevalo. Zato je čisto prav, da se je enkrat kendarle menjal gospodar na magistratu in so malo pregledali razne predale. Da je bilo to in kaj narobe, radi verjame-mo, sicer se ne bi dogajalo, da je lani n. pr. bil izvršen v neko magistratno pisarno vliom in so bili ukradeni razni denarni važni spisi — pač spisi, ki bi lahko temu ali onemu "narodnemu veljaku" škodovali. Kar pa je bilo primerov, javljenih sodišču, se je izkazalo, da gre le za manjše zneske in pomote, storjene zaradi prezaposlenosti magistratnega uradništva. Kar se pa tiče sistematične korupcije po raznih občinskih in državnih uradih in društvi in zavodih, je treba reči, da je to stvar, ki je "težko dokazljiva" in zato malokdaj kaznjiva. Lotevajo se je pa samo "mojstri", ki jim težko prideš do živega. Imaš pa korupcioniste povsod, pri vseh, kadar so kje na krmilu. Zato je z vsemi napovedmi o odkritjih umazanij afer tako kakor z loncem, ki kotlu očita, da je sajav.

Ogoljufal federalno vlado za \$84.000. Washington, D. C., 15. jan. — Zadnje dni je preiskava odkrila drzen primer korupcije v oddelku za notranje zadeve. Neki Raymond Stitley, bivši šef knjigovodstva v diviziji za javne parke je skozi štiri leta osleparil federalno blagajno za vsoto \$84.000. Nakazaval je čeeke za neko kempu/CCC, katere ni nikjer bilo. Stitley je zdaj priznal, da je denar porabil za špekuliranj na borzi.

"Čiščenje" v Rusiji; 15 ustrelenih

Moskva, 15. jan. — Petnajst agrarnih saboterjev je bilo obsojenih v smrt pred dvema dne-voma v Kubiševu.

Angleški duhovniki priznali evolucijo

Druga sporna vprašanja so še predmet prerekanja

London, 15. jan. — Moderna in znanstvena verzija o razvojnem ustvarjanju sveta je dobila podporo v poročilu, ki ga je pravkar objavila posebna komisija angličanske cerkve. Ta je pro- učevala krščanske doktrine in teorijo evolucije 14 let.

"Biblijska storija o ustvaritvi sveta ni v nasprotju s teorijo evolucije," je rečeno v poročilu, ki ga smatrajo za enega naj- važnejših dokumentov, kar jih je angličanska cerkev objavila v zadnjih 400 letih. Poročilo pa naglašja, da je vesoljstvo odvisno od "ustvariteljske volje Boga."

"Nobenega ugovora proti teoriji evolucije ne more biti v zvezi s pripovedkami v bibliji o ustvaritvi sveta," pravi poročilo komisije. "Vsi vemo, da inteligentni kristjani smatrajo tiste pripovedke za mitologijo. Pripovedke so simbolične, ne zgodovinske."

O razporokah, brezmadežnem spočetju, čudežih in sličnih vprašanjih, o katerih se teologi stalno prepirajo, nima poročilo komisije; kateri je načeloval yorški nadškof, pojasnil. Poročilo priznava, da vprašanje razpo- rka še ni rešeno in da bo še nadalje ostalo sporna zadeva.

O drugih stvareh — ali je brezmadežno spočetje bajka ali dejstvo, ali je Krist vstal iz groba in ali so čudeži, ki jih omenja biblija, zgodovinsko dejstvo ali plod domisljije, poročilo ne daje odgovora. "Nekateri duhovniki trdijo, da Bog ni delal čudežev, dočim drugi pravijo, da ta trditev vodi v dolgočasno enostavnost," zaključuje poročilo.

Amerika zahteva pojasnila od Moskve

Informacije o izginoli ameriški državljanki

Washington, D. C., 15. jan. — Ameriška vlada je pričela pritiskati na sovjetske avtoritete za informacije o misterioznem izginotju ameriške državljanke v Moskvi. Ta ženska, ki je izginila iz nekega hotela v Moskvi v zadnjem decembru, je Ruth Marie Rubens.

Državni tajnik Cordell Hull, ki je zahteval od sovjetskih avtoritet informacije glede te ženske, je obiskal zadnji četrtlet ruskega poslanika v Washingtonu Trojanovskega. Od poslanika je zahteval, naj pove, zakaj sovjetska vlada ne da nobenega pojasnila.

Državni departament je pozneje prejel pismo od Loyja Hendersona, člana ameriškega poslaštva v Moskvi, v katerem pravi, da se je oglasil v sovjetskem zunanjem uradu in vprašal za informacije o Rubensovi. V uradu so mu pojasnili, da je bila vsa zadeva izročena v reši-

tev komisariju notranjih zadev, toda ta še ni dal odgovora. Kakor hitro bo prišel odgovor, bodo ameriške avtoritete informirane v smislu zahteve ameriškega državnega departamenta.

Mož Rubensove je izginil iz hotela teden prej kot njegova žena, nakar so se pričele širiti govorice, da so ju sovjetske avtoritete aretirale in odvedle v zapor na podlagi sumnje, da sta člana mednarodnega špionskega krožka. Dogovor med Ameriko in Sovjetsko unijo potem, ko je Amerika priznala sovjetsko vlado, vsebuje provizijo, da morajo sovjetske avtoritete v času 72 ur sporočiti ameriškemu poslaniku v Moskvi aretacijo kateregakoli ameriškega državljan v Rusiji.

Operni pevci se organizirajo

Kampanja za "zaprtu delavnico"

New York, 15. jan. — Pevci in pevke Metropolitanske opere so se pričeli organizirati z namenom, da izvojujejo "zaprtu delavnico." Poleg tega so ali v boj, da se kontrola operne kompanije nad filmi, koncerti, odri in radijem, modificira.

Lawrence Tibbett, ameriški operni pevec in predsednik Ameriškega glida opernih pevcev in umetnikov, organizacije, ki je včlanjena v Ameriški delavski federaciji, je dejal, da je Edward Johnson, predsednik operne družbe, obljubil, da se bo sestel s predstavnikmi organiziranih pevcev prihodnji teden v avrhu kolektivnega pogajanja.

Šestdeset članov Metropolitanske opere je imelo konferenco v nekem hotelu zadnji četrtlet, kateri je predsedoval Tibbett. Resolucija, da peveci zahtevajo priznanje "zaprtu delavnice," je bila soglasno sprejeta. Tibbett je bil imenovan za načelnika pogajalnega odbora, drugi člani tega odbora pa so Lauritz Melchior, Ealo Pinza, Frank Gillmore in Leo Fischer.

Ameriški zvezdoslovci odkrili novo solnce

Chicago, 13. jan. — Astronomi čikaške univerze so te dni naznanili, da so s svoje zvezdarne Yerkse v Williams Bayju, Wis., odkrili novo dvojno solnce, ki so ga krstili za Epsilon Aurigae. Dvojno solnce, ki se vrsti drugo okoli drugega, se nahaja v ozvezdju Kapele in meri v prezoju dva milijardi milj. Ta dvojček je 3000 svetlobnih let (svetlobno leto je šest bilijonov — bilijon je milijon milijonov — milj) oddaljen od naše zemlje.

Prosta zdravniška pomoč za siromake

Chicago, 13. jan. — Zveza ameriških zdravnikov naznanja v svojem glasilu Medical Journal, da ima v svojem načrtu prosto zdravniško pomoč za reveže, ki so brez vseh denarnih sredstev. Ta načrt je namenjen kot protitež proti agitaciji za socializirano medicino.

H. R. Fraser, uradnik državnega poljedelskega oddelka v Michiganu.

Vesti s Primorskega

Barkovlje. — Na barkovljan- skih cestih pod Greto se je pripet- til velik avtomobilski karam- bol, ki pa k sreči ni zahteval člo- veških žrtev. Obledel je hudo poškodovan le konj, ki je bil vprežen v voz Franceta Guština iz Sv. Ivana, ki ga je avto po- dri na tla, poleg tega sta bila tudi Guštinov voz in tovorni av- to precej poškodovana. Tram- vajski voz, ki je v istem hipu privozil mimo, pa je bil itirjen tako, da je zadel ob kamenito o- grajo tržške proste luke in so se strla vsa stekla na njegovih oknih. 15 potnikom, ki so bili v tramvajskem vozu, se ni nič hu- dega pripetilo, doživeli so le ne- kaj strahu.

Gorica. — V goriški pokraj- ni je v zadnjih dneh vložilo še mnogo ženinov predpisane pro- snje za posojila po 1.000 do 3.000 lir. Posebni odbor, ki je bil v ta namen imenovan, je odobril 37 prošelj in prosilec priznal 50- 500 lir posojil. Zavrnjenih je bilo le nekaj prošelj.

Gorica. — Goriško sodišče je obsojilo 33-letnega Gabrijele Mastna iz Gorice na 3 mesece in 15 dni zapora ter 2.000 lir de- narne kazni. Masten je bil obso- jen v kontumaciji zaradi bega čez mejo, in sicer v Avstrijo.

Trst. — Po uradnih podatkih je bilo organiziranih v delav- skih, industrijskih in obrtniških sindikatih Julijske Krajine v prvih šestih mesecih tega leta po- vprečno 105.000 delavcev in de- lavk, podjetij pa je bilo okrog 6.000.

Gorica. — Goriški pokrajinski tujakoprometni svet je bil raz- puščen. Vodstvo ustanove je pre- vezlo izredni vladni komisar. Vzroki nagle spremembe niso znani.

Gorica. — Na mirenskem le- tališču pri Gorici so na svečan način proslavili praznik Marije iz Loreta, ki je zaščitnica ita- lijanških vojnih letalcev. Svečan- nosti je prisostvoval duca d'Ao- sta. Mašo je na prostembral go- riški nadškof Margotti, ki je l-

Kanada zanika sklenitev tajnega pakta z Anglijo

Ottawa, Kanada, 15. jan. — Premier Mackenzie je večeraj za- nikal poročila, da je njegova vla- da sklenila tajni pakt s Anglijo glede vojaške pomoči, če se sled- nja zaplete v vojno na Daljnem vzhodu ali v Evropi. Poročila o sklenitvi tajnega pakta so se pričela širiti, ko je zadevno tr- didenje izrekel Camillien Houde, bivši župan v Montrealu, kan- didat za poslanca in vodja kon- servativcev v provinci Quebec.

4% smo izplačali na hranilne vloge 31. decembra, 1937

Letno poročilo St. Paul Federal hranilne in posojilne družbe, Chicago, Ill., 31. decembra, 1937

AKTIVA	
POSOJILA NA PRVE VKNJIŽBE (450 posojil, povpreč- no posojilo \$2785).....	\$1.247.896.68
POSOJILA NA DELNICE, predplačano na delnice.....	2.649.72
POSRETEV LASTUJEMO.....	23.963.84
POŠIŠTVO IN OPRAVA.....	215.13
DRUGE VREDNOSTI.....	300.41
VLOGA NA FEDERAL HOME LOAN BANKI.....	25.400.00
GOTOVINA NA ROKAH IN BANKAH.....	48.445.79
	\$1.340.400.53

OBVEZNOSTI	
GRUPNA VREDNOST DELNIC.....	\$ 955.721.86
FEDERAL HOME LOAN BANK POSOJILA.....	299.755.86
NEPLAČANI RAČUNI.....	548.98
POSOJILA V PROCESU ZA HIPOTEČNA POSOJILA na rokah za popravila.....	8.324.88
REZERVA IN NEIZPLAČANI DOBIČEK — dodana pro- tekcija za varnost vlagateljev.....	75.409.71
	\$1.340.400.53

VESELO POROČILO
Ustanovljen leta 1889, IZPLAČALI SMO VSE OBVEZNOSTI IN VSE DOZORELOSTI NA ZAHTEVO, prej pod imenom kot državna družba in pozneje spremenjena v Federal Association (družbo) meseca marca 1935 in NIKDAR NISMO PLAČALI MANJ KOT 4% OB- RISTI na delnice in vloge. Vse vloge so popolnoma zavarovane do vsote \$5.000.00. Sedaj je pravi čas, da tudi vi pridnete z vlogo hranilno vlogo pri nas in si tako zavarujete vašo vlogo. Urad odpi vsak dan, vedno na razpolago, da vam postrežemo.

EMIL A. HASENER, tajnik FRANK P. KORMACH, pomočnik tajnik
St. Paul Federal Savings & Loan Association of Chicago
Phone Canal 2137-8 2116 West Cermak Rd. (32nd St.)

Častniki in vojniki moskovske divizije v volilni kofi. Prvih splošnih volitev, ki so se vršile v Sovjetski uniji, se je udeležilo čez 90.000.000 ljudi.

F. M. DOSTOJEVSKIJ:

Bratje Karamazovi

Roman v štirih delih s epilogom — Prevajalci Vladimir Levčič

"Narobe, tako lepo ste izrazili vse to, Dmitrij Fjodorovič," je važno in z odobravaljočim glasom pritril Nikolaj Parfenovič.

"Malenkosti pa, gospoda, vse te spletkarske malenkosti pustimo pri miru," je vzneseno vzdihnil Mitja, "če ne — vrag si ga vedi, kam utegnemo priti, ali ne?"

"Ravnal se bom popolnoma po vaših pametnih svetih," je zdajci izpregovoril državni pravdnik, obračaje se k Mitji, "toda svojemu vprašanju se vendar ne odpovem. Preveč bistvena je za nas potreba, da zvemo, v kak namen ste potrebovali prav to vsoto, to je, baš tri tisoč rubljev?"

"V kak namen sem jih potreboval? Nu, za to in ono ... nu, da plačam dolg."

"Komu pa?"

"To se nepreklicno branim povedati, gospoda! Ne zato, vidita, ker ne bi mogel povedati, ali ker bi se bal, zakaj vse to so brezpomembne stvari in popolne malenkosti, ampak zato ne povem, ker gre tu za načelo: to je moje zasebno življenje in jaz ne dovolim nikomur, da bi se vtikal vanj. To je moje načelo. Vaše vprašanje ni s stvarjo v nikakr zvezi in vse, kar s stvarjo ni v zvezi, je moje zasebno življenje! Dolg sem hotel plačati, častni dolg — a komu, tega ne povem."

"Dovolite nam, da to zapišemo," je rekel državni pravdnik.

"Prosim. Kar zapišite, da ne povem in ne povem. Pišite, gospoda, da smatram celo za brežkastno, če bi to povedal. Ali morate imeti časa, da utegnete toliko zapisovati!"

"Dovolite, velečenjeni gospod, da vas opozorim in še enkrat opomnim," se je oglašil državni pravdnik s posebnim, neprickavanim strojim poudarkom, "da imate vsi pravico, da ne odgovarjate na vprašanja, ki vam jih zdaj zadajava, in narobe, da nimava midva nikake pravice, izsiljevati vam odgovore, ako se vi sami iz takega ali drugega razloga branite odgovoriti. To je stvar vašega osebnega premisleka. Toda najina dolžnost je vzlic temu, da vam v primerih, kakršen je sedanj, predložiti in pojasniti vso obsežnost škode, ki jo delate samemu sebi, ako se branite dati to ali kako drugo pojasnilo. In zdaj prosim, da se zališevanje nadaljuje."

"Gospoda, saj se ne jezim ... jaz ..." je hotel zamoljati Mitja, nekam zmeden po tem nujnem navetu, "glejta, vidita, gospoda, prav ta Samsonov, h kateremu sem tistikrat šel ..."

Mi seveda ne bomo podrobno navajali pripovedovanja o tem, kar je čitatelju že znano. Pripovedovalec je nestrpno silil, da bi razpovedal vse do najmanjše črte, in obenem, da bi čim preje končal. Toda kakor so se vrstile njegove izpovedbe, tako so jih zapisovali in ga zaradi tega neizogibno tudi ustavljali. Dmitrij Fjodorovič je to obsojal, toda pokoraval se je in se jezil, a doslej se dobrodušno. Res da je katerikrat zavpil: "Gospoda, to bi še samega Gospoda Boga pripravilo v besnost!" ali "Gospoda, ali vesta, da me samo zaman dražita?" — a ko je tako vzdihnil, še vedno ni izgubljal svojega prijateljsko čustvenega razpoloženja. Tako je povedal, kako ga je Samsonov predvčerajšnjim "apeljal na led." (Zdaj je že povsem dobro čutil, da so ga takrat apeljali na led.)

Prodaja ure za šest rubljev, da bi dobil denar za pot, je bila preiskovalnemu sodniku in državnemu pravdniku še povsem neznana in je v obeh takoj zbudila silno zanimanje; v Mitjevo neizmerno nejevoljo se jima je zdelo potrebno zapisati ta fakt do podrobnosti, v ponovno potrdilo dejstva, da ni imel še prejšnji večer skoro niti petice denarja. Po malem je jel Mitja postajati čemeran. Nato, ko je opisal svojo pot k Ljagavemu in noč, ki jo je prebil v zatohli sobi itd., je nadaljeval svojo povest tudi do povratka v mesto in jel pri tej priliki še brez posebne prošnje z njune strani podrobno opisovati svoje ljubosumne muke z Grušnjko.

Poslušala sta ga molče in pazljivo in se po-

globila zlasti tudi v to, da si je bil zaradi Grušnjke že davno uredil opazovalno točko onkraj dvorišča Fjodora Pavleviča, v hiši Marje Kondratjeve, in v to, da mu je Smerdjakov prinašal poročila; le-to sta zelo opazila in tudi zapisala. O svoji ljubosumnosti je govoril razvneto in obširno in čeprav ga je bilo v notranjosti sram tega, da nastavlja svoja najbolj intimna čustva tako rekoč "javnemu osramočenju", je očitno premagoval ta sram, da bi bil odkritosrčen. Brežutna strogost oč preiskovalnega sodnika in zlasti tudi državnega pravdnika, ki so se med pripovedovanjem napeto upirale vanj, ga je naposled spravila v dokaj hudo zadrego: "Ta deček, Nikolaj Parfenovič, s katerim sem šele pred nekaj dnevi govoril neumnosti o ženskah, in ta bolelni državni pravdnik nista vredna, da jima to pripovedujem," mu je žalostno šinilo po glavi, "sramota je!" "Trpi, včas se in molči," je stihom končal svojo misel, a vendar je iznova zbral moči in nadaljeval. Ko je prešel k povesti o Hohlakovih, je postal celo spet dobre volje in je že hotel povedati o tej smešni gospe neko posebno, nedavno zgodbo, ki ni spadala k predmetu, toda preiskovalni sodnik ga je ustavil in vlijudno povabil, naj prejde "k bolj bistvenim stvarim".

Naposled, ko je opisal svoj obup in povedal, kako mu je bilo v tistem trenutku, ko je odšel od Hohlakove in pomislil celo na to, da bi "prej ko mogoče koga zaklal in dobil tri tisoč rubljev," sta ga iznova ustavila in zapisala, da je hotel "nekoga zaklati". Mitja jima je brez ugovora dal, da sta zapisala. Naposled je prišla povest do tiste točke, ko je mahoma zvedel, da ga je Grušnjka prevarila in odšla od Samsonova takoj po tem, ko jo je on pripeljal, čeprav je bila sama rekla, da bo sedela pri starcu do polnoči: "Gospoda, če takrat nisem ubil te Fenje, sem ji prizanesel samo zato, ker nisem utegnil," se mu je zdajci iztrgalo na tem mestu povesti. Tudi to so skrbno zapisali. Mitja je mrko počakal in hotel baš poročati o tem, kako je stekel k očetu na vrt, ko ga je preiskovalni sodnik nenadoma ustavil, odprl svojo veliko listnico, ki je ležala zraven njega na divanu, in vzel iz nje medeni tolkač.

"Ali vam je ta predmet znan?" ga je pokazal Mitja.

"Oh, da!" se je mračno nasmehnil. "Kako ga ne bi poznal! Dajte, da ga pogledam ... A, vruga, ni treba!"

"Pozabili ste ga omeniti," je pripomnil preiskovalni sodnik.

"Kje vruga! Utajil vam ga ne bi bil, ne bojte se, brez njega ne bi šlo, kaj pa mislite? Samo iz spomina mi je bilo ušlo."

"Blagovolite nama obširno povedati, kako ste se z njim oborožili."

"Izvolite, blagovolil bom, gospoda."

In Mitja je povedal, kako je bil vzel tolkač in stekel iz hiše.

"A kak smoter ste imeli pred seboj, ko ste se oborožili s takim orodjem?"

"Kak smoter? Nikakega smotra nisem imel. Pograbil sem ga in stekel."

"A zakaj, če ni bilo smotra?"

V Mitji je vse vrelo od nejevolje. Srepro je pogledal "dečka" ter se mrko in ježno nasmehnil. Vse huje in huje ga je postajalo sram, ker je bil pravkar tako odkritosrčen in s takimi srčnimi izlivi povedal "dvema takima človekoma" zgodbo svojega ljubosumnja.

"Pljunem na ta tolkač!" je mahoma planilo iz njega.

"A vendarle ..."

"Nu, vzel sem ga, zaradi pav. Nu, tema je bilo ... Nu, za vse slučajne."

"Ali ste tudi preje jemali kako orožje s seboj, kadar ste ponódi odhajali z doma, če vas je bilo tolikanj strah teme?"

"Eh, vruga, tvoj! Gospoda, z vama dvema kratkomalo ni moči govoriti!" je v skrajni razburjenosti kričnil Mitja. Od jeze ves zaripel se je obrnil k pisarju in mu z besno drhtečim glasom naglo velel:

(Dalje prihodnjič.)

Pogledal sem Mihaela z nerazumevanjem. On pa me je potolažil:

"Ne razumeš tega. Saj nima jo prilike misliti, niti ne marajo misliti. Naučeni, da mora biti tako, kakor bog da, žive tja v en dan. Ni spoznanja, okusiti ja-bolko od drevesa. Edina skrb je ta, da ima le on, drugi pa naj gleda, kakor ve in zna. Kapital pa skrbno pazi, da bi jim kdo kaj ne svetoval in jim kaj pokazal, da se da tudi drugače živeti. Skrbni tudi, da zaposli take ljudi iz okolice, ki imajo majhne bajte in peščico zemlje. Čut privatne lastnine, pa če še tako pičle, ga vdirja brezpogojni službi kapitala. Zadovoljen je, če ima kje spati na svojem in mu zraste nekaj krompirja in druge zelenjave ter koruze, da ima še teh 15 din na dan kot nekako napitnino za davke in drugo. Če pogledaš kmeta, je ta delavec prav za prav na boljšem. Kmet ne more nič prodati, a če proda, proda za tako ceno, da si komaj kupi sol. Jesti sicer ima dovolj, a kaj pomaga samo jesti, če ni denarja za obleko, davke in druge nujne izdatke. In tako vlada ta sistem nad vsemi, zakaj to je zanj dobra konjunktura."

Vprašal sem delavko:

"Imate svojo hišico?"

Zdelo se mi je, da so se ji oči nekoliko vselej svetile, kakor tistemu, ki se zaveda, kje mu je hrbenica močna.

"Če bi tega ne bilo in malo zemlje, pa bi se s temi 15 din pač ne moglo živeti. Tako pa gre. Drugim, ki nimajo nobenega zaslužka, je še slabše."

Pogledal sem še enkrat vrteče se polne steklenice, na delavce, ki so stregli, na njihove zdelane, sestradane obraze in pomislil:

"Res je, tu pri strojih, v tovarni, kakor je prodal svojo delovno silo, svojo privatno lastnino, delavci in delavka nista državljana. Tu sta samo kupljeni delovni sili."

Tu so kopeli. Solne, smrekove, oglikove. Tisti, ki ima denar, jih uživa. Strežnice in strežniki pripravljajo vodo, ovijajo kopalca v odeje, da se ne prehladi in mirno ohladi. Ko je odšel, pripravijo kad novemu, jo umijejo, pospravijo in vse tako do večera. Polno dela do večera.

"Koliko pa dobite za vse to delo?" sem vprašal.

"480 dinarjev," je rekla.

"Na teden?"

Nekoliko začudena me je pogledala.

"Oh, če bi na teden! — Na mesec."

"Na mesec?" Zdaj sem se čudil jaz.

"Da." Dodala pa je takoj, kakor bi jo nekaj sililo: "Izgovarjajo se, da dobivamo dobro napitnino, zato plačajo samo teh 480 dinarjev."

"He," se je namrdnila. "Kakšen groš spusti ta ali oni. Pa še to bolj skromen gost. Kakšna 'nobel' gospa ali sliten gospod pa še tega ne."

Hidroterapija. Procedura z bolnikovim telesom, kakor bi gnjetel testo. Človeku položijo na železode in praa termofore plošče, po katerih je speljana drobna cev. Skozi to cev se vijača je svedra vroča voda in tako greje telo. Pol ure nekako. Nato posade človeka v veliko kad s toplo vodo. Strežnik pljuska v človeka s čebrom vodo, da se siliš in čuti, kakor bi razburkano valovje pljusalo po njem. Po hrstu in po prah. Drugi masira. Nato popelje klijenta v posebni kabini, kjer šumi nekeje zlovesče para. Postavi te v kot, naravn na tebe cevko in spusti jo tebi vročo paro, da ti sapo zapira. Zraven pa z drugo cevko brizka po telesu mrzlo vodo, da se nehoti napenjajo žilve in mišice. Tako trenirajo žilve. In to ves dan. Mišičaste roke strežajev so v neprestanem gibanju, z obraza teče znoj. Neprestano so na nogah.

"Ali mnogo zaslužite," sem vprašal.

Krmežljav je bil smehljaj:

"300 dinarjev."

"Na teden?"

"Kaj še. Na mesec."

"In to si dopustite? Saj je vendar to naporon delo?"

"Kaj hočemo? — Ko pa jih vse polno čaka, da bi delali še ceneje."

Spogledala sva se z Mihaelom:

"Organizacija?"

"Poskušali smo jo ustanoviti. Trdo gre. Vsi se boje."

"Sami sebe, kaj?"

"Sami sebe. V vsakem je skrito tisto, češ, kaj se bom igral in riskiral še to, kar imam. Gospodje že vedo, kako je prav." In razširil je roke, rekoč: "Pa naredite s takimi kaj!"

"Da," sem rekel Mihaelu.

"Manjvrednost je v njih. Ustvarjena v okolici, v kateri žive. Zlomiti v njih ta čut manjvrednosti ..."

tudi jaz sem skomignil z ramami, kakor bi hotel reči: "Res, tu ni pomoči."

Mihael pa je rekel:

"Ta takozvani čut manjvrednosti vzdržuje tista hišica-bajta in peščica zemlje. Podzavestni čut manjvrednosti, ki ga navdaja v tovarni, se doma, ko je v svoji bajti, nekam skrije in čuti nekako večvrednost pred tistimi, ki še bajte nimajo. Tudi to piše kapital sebi v plus."

Ekonomija zdravišča. V hlevu stoji bik. Mogočen, da človek z občudovanjem gleda njegovo močestnost, zagrljen vrat. Na tabli je zapisano: 1800 kg. Dalje tam se vrste še drugi, mlajši. V drugem delu krave, telice, teleta. Hlev je moderno higijenično urejen, je takorekoč dvorana. Kaj vaša stanovanja, delavci predmetij in bajtarji okrog zdravišča! Vaša stanovanja so hlevi, to so dvorane. Za biko in krave.

"Kako vas plačajo," sem vprašal delavce na ekonomiji.

"1.25 do 2.75 dinarjev na uro."

"Ste družinski očetje?"

"Da. A to ne šteje. Ni jim mar, če je žena in otrok lačen, ali če sem jaz oslabil radi težkega dela, a 1.25 dinarjev na uro ne zaleže, da bi se okrepil. Se tu nam pritrjavajo. Če napravim 50 delovnih ur v tednu, jih plačajo samo 40."

"In ne protestirate?"

"Ha, če nisi zadovoljen, pravi, pa ostani drugi teden doma. Namesto tebe dobimo ženske, ki delajo za kovača na dan. Več nas je tudi zaposlenih pri sekanju drv, žaganju na stroji, pa nismo niti bolniško zavarovani. Isto je z vrtnarskimi delavci in po drugih oddelkih."

Vsak delavec, ki sem ga vprašal, je povedal z jezo, stisnil pesti, pljunil ... nič več.

"Organizirajte se in zahtevajte izboljšanje. Naj dajo eksistenci minimum, naj bodo vzgled drugim."

"Kdor ne trka, se mu ne odpre, pravi sveto pismo," sem rekel. "Kdor ne išče, ne najde. Saj tako so vas učili, ne? — In kdor ne zahteva, ga ne slišijo. Ta izrek pa ni iz svetega pisma, temveč iz življenjskih izkušenj. Tu dvoma ne sme biti. Če ni vsaka zahteva vedno uresničena, se ne sme vreči korajže v koruzo. Taktičen umik, kontroliranje svojih sil in ob ugodnem trenutku nastop, pa bo zahteva postala mogoča."

"Lahko je reči, ko pa je brezposelnih za vsako ceno preveč na razpolago."

"Seveda je lažje reči, kakor narediti. Če bi vsi vedno tako govorili, bi še danes živeli v feudalizmu. Kapital ne da sam od sebe in prostovoljno nič, a vse, kar da, da z gotovim računom, da bodo obrest. Tudi brez žrtve ni nobene zmage."

Skomignil je z ramami in pogledal v stran.

V hotelih so restavracije. Če sedeš h kosilu, imej pripravljene njih najmanj 25 din. In še boš lačen. 30. 35. 40 dinarjev je po navadi. Večerja ne mnogo manj. "Koliko dobite za kokoš?" sem vprašal kmetico.

"12 dinarjev."

"Za par piščancev?"

"10. 12, tudi, če so zelo lepi, 15 dinarjev."

"Koliko za tele?"

"Hm, tako, 250 do 300 dinarjev."

"To bo žive vage koliko?"

"Tako okrog 70 do 75 kilogramov."

"Torej," sem računal, "1 kilogram 3.50 do 4 dinarjev?"

"Tako nekako," je rekla.

"Kako pa je z zelenjavo?"

"Skoraj zastoj. Salata stoji 50 par."

"Eh," sem zmajal z glavo. "V restavraciji pa kosilo za 25 do 45 dinarjev z betvico salate. Ubogi kmet in pravica."

Natakarice in natakarji strežejo. Vsako željo takoj in vlijudno izpolnijo. Če ni mogoče, se oprostijo. Tam se jezi gost, ker še ni dobil naročenega. Tam se dama huduje, ker dekleta, ki raznaša kruh, še ni k nji. Mudi se tem gospodom in gospem, zaposleni so preveč in ne morejo čakati. Natakarji in natakarice pa so nerodni. Imajo samo po dvoje nog in po dvoje rok.

"Koliko pa tako zaslužite?" sem vprašal natakarico, brhko dekle.

Sram jo je bilo povedati. V zadregi se je smehljala, češ, kaj bi rad zvedel in zakaj? Pa sem le vztrajal na svojem vprašanju.

"Od tistih gostov, ki so abonirani, napitnino."

"Samo?"

Pokimala je z glavo.

"A odtistih, ki sproti plačajo?"

"10%. To se pa razdeli med vse natakarje in natakarice."

"A restavrater?" Koliko plača na mesec?"

"He ... Nič."

"Kako to, nič?"

"Tako ... Vsi smo brezplačno, zastoj. Samo, če kdo da napitnino in tistih 10%."

Seveda stanovanje in hrano imamo od restavraterja."

"To se pravi, da niti za čevlje ne zaslužite?"

"Seveda ne. Ko pa so gostje tudi skromni."

"Kako skromni? Ta gospoda?"

Prezirljiv nasmešek je bil na njenih ustnicah.

"Gospoda, da? — Več da kmet, če pride ali pa delavec kakor ta gospoda."

"No pa pri tistih 10% je vendar nekaj. Saj je hrana draga."

"Seveda, če bi naročili in jedli."

"Kaj ne jedo?"

"Veste, vse šteti. So, ki po tri, je vzamejo samo eno porcijo. Če so otroci, jedo samo mleko. Da vzameta dve osebi eno porcijo, to pa je kar v navadi."

"Kaj je to mogoče? Gladovati na počitnicah v letovišču ali rimo v zdravišču?"

"Glavno je, da lahko reče tak gospod in gospa, da sta bila v Slatini. Kaj želedec. Malo se tesneje stisne pas, pa je."

Ironija se je čutila v njenih besedah.

"Sicer pa je pravilno. Če si na počitnicah, na oddihu, naj vendar oddahne tudi želedec, naj se spočije, če je na zdravljenju, naj se zdravi."

"In ste dolgo po koncu?"

"Do polnoči, do ene ure. V to čilnici pomagam."

"No, gotovo dobite kakšno nagrado?"

"Nič. To spada k službi. Nadur tukaj ne poznajo in v naši stroki najmanj. Samo delaj, kako boš živel, kaj to koga briga."

Odšla je k drugi mizi, da postreže. Gledal sem za njo. Ljubka postava. In mnogo jih je, ki zahrepene po taki ženski postavi. In če postreže s svojo ljubkostjo? Kdo je, ki sme obsojati?

(Konec prihodnjič.)

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojcem v domovino.

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 11. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta in prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za štiri ali pet članov \$6.00 za eno letno naročnino. Ker pa štiri ali pet članov pri naročninu \$1.20 za tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vrzoka, reči, da je list predrag za štiri ali pet članov. List Prosveta je vsa lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad štiral list vsak dan. Cena lista Prosveta je:

Za Zdrav. dršave in Kanado \$6.00	Za Cincero in Chicago je \$7.50
1 tednik in..... 4.00	1 tednik in..... 6.30
2 tednika in..... 2.00	2 tednika in..... 5.10
3 tednika in..... 2.40	3 tednika in..... 3.90
4 tednika in..... 1.20	4 tednika in..... 2.70
5 tednikov in..... nič	5 tednikov in..... 1.50
Za Evropo je..... \$9.00	

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v plačilu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnilo: Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član S.N.P.J., ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, hode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročninu.

PROSVETA, S.N.P.J., 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloge pošljite naročnino za list Prosveto vsoto \$.....

1) Ime.....Čl. družina št.....

Naziv.....

Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od sledečih članov moje družine:

2).....Čl. družina št.....

3).....Čl. družina št.....

4).....Čl. družina št.....

5).....Čl. družina št.....

Mesto.....Država.....

Nov naročnik.....Star naročnik.....

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, častne knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vas pojasnila daje vodstvo tiskarne. Cene zmerne, unijsko delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

S.N.P.J. PRINTERY

2657-59 SO. LAWNDALE AVENUE

Telefon Rockwell 4904